

استقبال از غنچه‌های پاییزی

بازگشایی مدارس، اقدامات و راهکارها در نشست مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی

شهلا فهمی

اشاره

فضای مدرسه و آماده‌سازی امکانات، در خصوص بخش اول، مهم‌ترین کاری که انجام می‌شود، تشکیل جلسه با اولیاست. این جلسه برای آگاهی دادن به خانواده‌ها تشکیل می‌شود. به‌خصوص چون رویکرد مدرسه‌ی ما «شوق یادگیری» است، لذا اساس فعالیت‌های مدرسه نیز همگی بر مبنای یادگیری استوار است. ما سعی می‌کنیم تشویق‌ها، تکلیف‌ها و برنامه‌های مدرسه با این رویکرد هم‌سو باشند و اشتیاق به یادگیری در دانش‌آموزان ایجاد شود. ما معتقدیم، هم‌سویی باعث می‌شود برنامه‌های مدرسه به سهولت پیش بروند. محتوای ارائه شده در این جلسه، تلفیقی از آموزش خانواده و بیان سیاست‌های مدرسه است. برنامه‌های میان‌پایه با پایه‌ی اول متفاوت است و در ضمن، این موضوع هم مورد توجه است که این بچه‌ها همه از مدرسه‌ی ما هستند یا دانش‌آموز تازه‌وارد هم داریم؛ زیرا بچه‌های تازه‌وارد با برنامه‌ها و سیاست‌های مدرسه آشنایی ندارند.

این برنامه‌ها به شکل یک بسته‌ی آموزشی هستند و ضمن اینکه در مدرسه برنامه‌ی واحدی اجرا می‌شود، هر معلمی نیز متناسب با کلاس خود طرح درس دارد. در این بسته، مناسبت‌های ملی و مذهبی نیز لحاظ می‌شوند. در روز بازگشایی مدرسه به هیچ‌عنوان به اهداف درسی پرداخته نمی‌شود و برنامه‌ها نباید بیش از دو ساعت طول بکشند.

صفاری در پاسخ به این سؤال که آیا برای بازگشایی مدرسه دستورالعمل وجود دارد یا نه، گفت: «دستورالعمل خاصی در این خصوص وجود ندارد، اما مجموعه‌ی آموزشی‌های همدلی در این زمینه قدری به ما کمک می‌کند. مدارس موظف‌اند گزارشی از برنامه‌های بازگشایی را به اداره ارسال کنند.»

صفاری

همه ساله با شروع سال تحصیلی میلیون‌ها دانش‌آموز روانه‌ی مدارس می‌شوند. این جنب‌وجوش جلوه‌ی زیبایی به شهرها و محله‌ها می‌بخشد. در این میان، دانش‌آموزان، به‌خصوص کلاس اولی‌ها، به خاطر شادابی و معصومیت کودکانه‌شان، دیدنی‌ترند. شور و شغف و گاهی اضطراب و نگرانی در چشمانشان به وضوح نمایان است. مدارس نیز خود را آماده‌ی خوشامدگویی به آن‌ها می‌کنند. مدیران، معاونان، آموزگاران و دیگر کارکنان مدرسه می‌کوشند روز اول مهر را در یاد دانش‌آموزان ماندگار سازند.

مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی با برگزاری نشستی، به دنبال راهکارهای علمی و عملی برای شروع بهتر سال تحصیلی است. به همین دلیل، از سیده زهرا یاسینی (کارشناس مجله)، میترا شهیدی، مدیر دبستان دانش‌پرور در منطقه‌ی ۸ تهران و مهدخت صفاری، مدیر دبستان دخترانه‌ی غنچه‌های شاد در منطقه‌ی ۵ و معصومه فرهوش، کارشناس تکنولوژی گروه‌های آموزشی شهر تهران، دعوت کرده است تا نظرات خود را در این زمینه بگویند.

آماده‌سازی مدرسه

اولین سؤال مطرح شده در این نشست، درباره‌ی نحوه‌ی آماده‌سازی فضای مدرسه برای استقبال از دانش‌آموزان به ویژه کلاس اولی‌هاست. صفاری، مدیر دبستان غنچه‌های شاد، در این باره می‌گوید: «در مدرسه‌ی ما، برنامه‌ریزی برای شروع سال تحصیلی به دو بخش تقسیم می‌شود: برنامه‌ریزی محتوایی و تفهیم نیروی انسانی و برنامه‌ریزی برای

پرونده

شهیدی

شهیدی، مدیر دبستان دانش پرور، درباره‌ی آماده کردن نیروی انسانی مدرسه می‌گوید: «ما در تابستان با اولیا و دانش‌آموزان،

معلمان و دیگر کارکنان مدرسه جلساتی را برگزار می‌کنیم و با مشارکت آن‌ها برنامه‌ها تعیین می‌شوند. اما در نهایت خود آموزگاران هستند که برنامه را متناسب با شرایط فیزیکی، جغرافیایی و فرهنگ محیطی مدرسه و البته با در نظر گرفتن مصوبات آموزش و پرورش و چارچوب‌های اداری تنظیم می‌کنند. رویکرد مدرسه ما کشف استعدادهاست. اگر اولیای دانش‌آموزان اهداف و برنامه‌های مدرسه را بپذیرند و با مدرسه هم‌سو و هم‌فکر شوند، می‌توانند ما را در دستیابی به اهداف کمک کنند.» وی در خصوص آماده کردن فضای مدرسه می‌گوید: «تلاش ما این است که مدرسه را به محیطی امن و خوشایند برای بچه‌ها تبدیل کنیم. شاداب‌سازی مدرسه، پویایی حیاط، توجه به سرویس‌های بهداشتی و تهویه‌ی کلاس‌ها اقداماتی هستند که در این راستا انجام می‌شوند تا دانش‌آموزان در ساعاتی که در مدرسه حضور دارند، احساس آرامش و امنیت کنند.»

معصومه فروش مهمان دیگر این نشست است. وی در شروع صحبت‌های خود با معرفی مجموعه‌ی آموزشی «کیمیای همدلی، گنجینه‌ی همکاری» که به همت گروه معاونت آموزشی شهر تهران تهیه شده است، امیدوار است این مجموعه در پیشبرد اهداف آموزشی به مدیران و معلمان کمک کند.

فروش که خود سال‌ها در سمت‌های آموزگار و معاون آموزشی در مدارس خدمت کرده است و به دلیل جایگاه اداری خود در حال حاضر فعالیت‌های آموزشی مدارس را رصد می‌کند، دغدغه‌اش را چنین بیان می‌کند: «اشکالی که در مدارس ما وجود دارد، این است که با آنکه یادگیری در دوره‌ی پیش‌دبستان از طریق بازی و اکتشاف صورت می‌گیرد، وقتی بچه‌ها وارد کلاس می‌شوند، متأسفانه بسیاری

از روش‌های یادگیری‌شان از دست می‌رود، زیرا ما آن‌ها را وادار می‌کنیم همه مثل ما فکر کنند. این روش آموزش متعلق به دهه‌های گذشته است. مدارس باید از خصوصیت انعطاف‌پذیری و کشسانی خوبی برخوردار باشند. البته در حال حاضر اوضاع قدری بهتر شده است. هدف اساسی مدرسه باید تربیت دانش‌آموزان تاب‌آور باشد و در کنار آن پدران و مادران تاب‌آور، خانواده‌ی تاب‌آور و جامعه‌ی تاب‌آور.»

فروش در ادامه گفت: «در اولین جلسه‌ای که با اولیا داریم، لازم است آن‌ها را با قسمت‌های گوناگون مدرسه آشنا کنیم و حتی اقدامات مدیر و کارکنان را به آن‌ها نشان دهیم. این در مورد بچه‌های کلاس اول نیز صدق می‌کند. زیرا این بچه‌ها، به دلیل نآشنایی با محیط جدید، اضطراب دارند. حتی می‌توان برای بچه‌های کلاس اول برنامه‌ی اردو و یک روز گردش در مدرسه گذاشت. این کار، به دلیل اینکه خارج از کلاس و در محیط غیررسمی انجام می‌شود، موجب برقراری و بهبود ارتباط آموزگار و دانش‌آموز می‌شود. نکته‌ی بسیار مهم دیگر این است که بچه‌های کلاس اول باید محل سرویس بهداشتی و همچنین آب‌خوری مدرسه و نحوه‌ی استفاده از آن را یاد بگیرند. ما دانش‌آموزانی داریم که طرز استفاده از دستشویی را به تنهایی بلد نیستند. اگر مدرسه محلی برای غذاخوری دارد، باید به دانش‌آموزان کلاس اول نشان داده شود. حتی نحوه‌ی نشستن و بلند شدن از روی صندلی را باید به بچه‌ها آموخت. یکی از اهداف آموزش ابتدایی تربیت شهروند خوب است. پس در این دوره باید آموزش‌های لازم به بچه‌ها داده شود.» وی در خصوص دوربین‌های مداربسته که گاهی در مدارس از آن‌ها استفاده می‌شود، گفت: «این حق بچه‌هاست که در صورت وجود دوربین‌های مداربسته در مدرسه، از وجود آن‌ها آگاه باشند. در برخی مدارس، از این دوربین‌ها به عنوان اهرم ترس استفاده می‌شود. برای مثال، در یکی از مدارس به بچه‌ها گفته شده بود در دستشویی‌ها دوربین مداربسته نصب شده

یاسینی

ارزش‌های زندگی مخصوص پایه‌ی اول دبستان کمک بگیرند. مهدخت صفاری مهم‌ترین ویژگی آموزگار کلاس اول را همدلی خواند و گفت: «آموزگار کلاس اول باید تمام ویژگی‌هایی را که جزو ارزش‌های هر انسان است دارا باشد. ولی از همه مهم‌تر این است که آموزگار باید همدلی کردن را بلد باشد. آموزگار کلاس اول باید گشاده‌رو باشد و توانایی به کارگیری هوش معنوی و هوش هیجانی را داشته باشد. او باید بتواند احساس بچه‌ها را درک کند.

اولیا بال مدرسه‌اند نه وبال

در ادامه‌ی این نشست، موضوع مشارکت و هم‌سویی اولیا با مدیر و آموزگار بررسی شد. فرهوش، کارشناس تکنولوژی، توجه به نحوه‌ی نگرش اولیا به امر آموزش فرزندان خود را بسیار مهم خواند و گفت: «بسیاری از اولیا نگرشی قالبی و سنتی به آموزش و پرورش دارند و با همین نگرش فرزند خود را به مدرسه می‌فرستند و برنامه‌های مدرسه را تجزیه و تحلیل می‌کنند. مدیر و آموزگار باید به این امر توجه و در صورت لزوم نگرش آن‌ها را بهبود بخشند. آن‌ها باید از وظایف، اهداف و برنامه‌های سالیانه‌ی مدرسه آگاه باشند. اولیا باید در جریان روش کار معلم قرار گیرند و بدانند کی و چگونه در آموزش فرزند خود مشارکت کنند.» فرهوش مهارت گوش کردن را یکی از مهارت‌های مدیر و آموزگار دانست. «ما باید به اولیا احترام بگذاریم و صبورانه به حرف‌ها و نظرات آن‌ها گوش دهیم. معلم ضمن اینکه خود از روش‌های مطالعه و راهبردهای یادگیری آگاهی دارد، در جلسات اولیا نیز آن‌ها را با این روش‌ها و راهبردها آشنا می‌کند. در این صورت اولیا بال آموزگار می‌شوند و نه وبال او».

صفاری، مدیر دبستان غنچه‌های شاد، به هم‌سویی معلمان و اولیا با مدیر در تدوین برنامه‌ی سالانه‌ی مدرسه تأکید کرد و گفت: «اگر معلمان در تدوین برنامه‌ی سالانه‌ی مدرسه مشارکت و آن‌ها را ارزیابی کنند، خودبه‌خود دانش‌افزایی نیز اتفاق خواهد افتاد. مدیر باید در تدوین برنامه نگاه علمی داشته باشد و در روند برنامه سرفصل‌هایی را تعیین کند و متناسب با آن‌ها با معلمان جلسه بگذارد و برنامه را گام‌به‌گام پیش ببرد. در ضمن، دانش‌افزایی به معلمان هم کمک می‌کند تا در برنامه‌های مدرسه هم‌سو شوند. این کار می‌تواند بار زیادی از دوش مدیر بردارد.»

است. بچه‌ها به همین دلیل از رفتن به دستشویی اجتناب می‌کردند. باید به بچه‌ها محل‌های نصب دوربین را نشان داد و به آن‌ها گفت وجود این دوربین‌ها برای کنترل بیشتر نظم در مدرسه است.»

چه کسی می‌تواند آموزگار کلاس اول شود؟

در ادامه‌ی نشست این سؤال مطرح شد که آموزگاران پایه‌ی اول باید چه ویژگی‌هایی داشته باشند و چه تفاوتی با معلمان دیگر دارند؟ شهیدی در این باره گفت: «محبوب‌ترین و بهترین الگو برای دانش‌آموزان کلاس اول آموزگار است. دانش‌آموز کلاس اول باید به آموزگار خود اعتماد داشته باشد تا در ساعاتی که در مدرسه حضور دارد، او را جایگزین والدینش کند. این الگوی محبوب و دوست‌داشتنی باید از وضع قوانین خشک در روزهای اول دوری کند و به جای صحبت از نمره و امتحان، در جلب اعتماد بچه‌ها بکوشد. ما آموزگارانی داشتیم که در تدریس بسیار موفق، ولی در برقراری ارتباط مؤثر ناتوان بودند. برای دانش‌آموز کلاس اول برقراری ارتباط عاطفی از هر چیزی مهم‌تر است.

شهیدی هم در مورد فعالیت‌های آموزشی کلاس اول در ابتدای سال تحصیلی گفت: «ما به معلمان کلاس اول توصیه می‌کنیم در هفته‌های اول و دوم فعالیت‌هایی در قالب بازی با بچه‌ها انجام دهند تا آن‌ها آماده‌ی آموزش‌های رسمی شوند؛ به‌خصوص، بچه‌هایی که دوره‌ی پیش‌دبستان را طی نکرده‌اند.

در خصوص چگونگی برقراری ارتباط با بچه‌های کلاس اول در روز اول مدرسه می‌توان با طرح سؤال‌های ساده بچه‌ها را به شرکت در بحث و گفت‌وگو تشویق کرد.»

معصومه فرهوش، آراستگی آموزگاران دوره‌ی ابتدایی، به خصوص آموزگار کلاس اول، را بسیار مهم خواند و افزود: «بچه‌ها معلمی را که ظاهر شلخته و پریشان دارد دوست ندارند. فرمایشات وزیر آموزش و پرورش در خصوص آراستگی ظاهری معلمان بسیار خوب و بجا بود.»

فرهوش در ادامه به فعالیت‌های کلاسی آموزگار کلاس اول اشاره کرد و گفت: «تا یک ماه بعد از شروع سال تحصیلی، آموزش برنامه‌ی درسی در کار نیست. در این یک ماه می‌توان کم‌کم مهارت‌های زندگی را به بچه‌ها آموخت. در این زمینه آموزگاران می‌توانند از کتاب‌هایی در موضوع

فرهوش

فرهوش، کارشناس تکنولوژی اداره‌ی شهر تهران، استفاده از روان‌شناسی رنگ‌ها در رنگ‌آمیزی مدرسه را بسیار مهم دانست و افزود: «گاهی زیبایی در خلوت است. نقاشی‌ها باید با هدف انتخاب شوند و در راستای برنامه‌ی درسی باشند. ایمنی هم موضوع مهمی است. میله‌های بسکتبال و والیبال، نرده‌ها و راه‌پله‌ها باید ایمن‌سازی شوند. در اتاق‌ها باید به بیرون باز شوند. نظافت مدرسه در زیبایی آن بسیار اهمیت دارد. با کشیدن خطوطی روی زمین، می‌توان حیاط مدرسه را به فضای مناسبی برای بازی بچه‌ها، به‌خصوص کلاس اولی‌ها، تبدیل کرد. به رنگ و جنس پرده‌های کلاس نیز باید توجه شود.»

مراقب وزن کوله‌پشتی بچه‌ها باشیم

کوله‌پشتی و کیف‌های بچه‌ها تا چه اندازه مناسب قد و وزن بچه‌ها هستند؟ برای کاهش وزن آن‌ها چه راهکارهایی پیشنهاد می‌کنید؟ صفاری معتقد است: «در مورد کیف مدرسه، هم آموزگاران و هم اولیا باید توجیه شوند. یکی از راه‌ها این است که در تابستان و قبل از اینکه خانواده‌ها وسایل مورد نیاز فرزندانشان را تهیه کنند، آموزش‌های لازم به آن‌ها داده شود. حتی در صورت امکان، مدرسه نمونه‌ای کیف تهیه کند تا اولیا با ویژگی‌های کیف مناسب آشنا شوند. کیف مدرسه نباید چرخ‌دار باشد. هر چه قدر کیف بزرگ‌تر باشد، محتویات آن نیز بیشتر خواهند شد. سبک کردن کیف مدرسه شاید در ظاهر خیلی سهل و ساده باشد، ولی در عمل خیلی هم ساده نیست و به برنامه‌ریزی نیاز دارد. باید پرسید، آیا در مدرسه جایی برای وسایل بچه‌ها پیش‌بینی شده است تا آن‌ها هر روز این وسایل را با خود حمل نکنند؟»

شهیدی نظارت اولیا را در این زمینه مهم دانست، ولی چاره‌ی کار را در اصلاح برنامه‌ی هفتگی مدرسه دانست و گفت: «نحوه‌ی تدوین برنامه‌ی هفتگی مدرسه بسیار مهم است. ما سعی کردیم در هر روز حداکثر سه موضوع درسی قرار دهیم تا دانش‌آموزان کتاب‌های کمتری را با خود حمل کنند.»

در ادامه، معصومه فرهوش، در نحوه‌ی صحیح استفاده از کوله‌پشتی گفت: «کیف‌های مدرسه ضمن زیبایی باید بندهای پهن و نرم داشته باشند و بند کمربند آن، حتی اگر مناسب وزن بچه باشد، باید به کمر بسته شود.»

صفاری با انتقاد از تشکیل بعضی گروه‌های مجازی که گاهی موجب شایعه‌پراکنی و دروغ‌پراکنی در بین اولیا می‌شوند، گفت: «در بین اولیا گروه‌های مجازی بسیاری تشکیل می‌شوند که گاه باعث شایعه‌پراکنی‌ها در مورد اقدامات

مدرسه می‌شود. این شایعات موجب نگرانی آن‌هاست. البته من سعی می‌کنم با این مسائل صبورانه برخورد کنم و به تدریج اعتماد آن‌ها را به دست آورم که تا حدود زیادی موفق بوده‌ام. اگر اولیا به مدرسه اعتماد کنند، با آن هم‌سو می‌شوند.»

وی یکی از کم‌هزینه‌ترین راه‌های ارتباطی با اولیا را وبگاه می‌داند: «از این طریق می‌توان خانواده‌ها را از اقدامات و برنامه‌هایی که قرار است توسط مدرسه انجام شود آگاه کرد. اگر اولیا را از برنامه‌های مدرسه آگاه کنیم، دیگر مقابل آن نمی‌ایستند.»

شاداب‌سازی فضای مدرسه

یکی از موضوعاتی که عوامل مجله نیز در این نشست به آن پرداختند، توجه به فضای فیزیکی مدرسه بود. صفاری در این باره گفت: «من با شلوغ کردن دیوارها و فضای مدرسه و پر کردن آن‌ها با نقاشی‌ها و نوشته‌های زیاد موافق نیستم. معتقدم دیوارها باید فضای خالی و سفید هم به اندازه‌ی کافی داشته باشند. این کار به آرامش بچه‌ها کمک می‌کند. هر اقدامی در این زمینه باید با درایت و فکر انجام شود.» او در خصوص چگونگی تزئین مدرسه برای استقبال از دانش‌آموزان گفت: «تزئیناتی که برای بازگشایی مدرسه انجام می‌شوند قدری متفاوت‌اند و باید حس جشن را منتقل کنند.»

